Omistajanvaihdoksen haasteet

7.12.2018

Omistajanvaihdoksen haasteet korostuvat ensikertalaisilla

Äskettäin toteutetussa valtakunnallisessa omistajanvaihdosbarometrissa kysyttiin yli 55-vuotiaiden yrittäjien näkemyksiä tulevan omistajanvaihdoksen haasteista. Aiempien tutkimusten tapaan jatkajan tai ostajan löytyminen nousi merkittäväksi haasteeksi, ja nyt entistä suuremmalla painoarvolla.

Puolet vastaajista piti jatkajan tai ostajan löytymistä erittäin merkittävänä tai merkittävänä ongelmana (v. 2015 47 %). Ongelman korostuminen entisestään johtuu todennäköisesti siitä, että entistä suuremmalla osalla vastaajista oli aikomuksena yrityksen myynti perheen ulkopuolisille. Erityisesti pienemmät yritykset kokivat jatkajan ja ostajan löytymisen suurena haasteena.

Arvonmääritys ja rahoitus ovat omistajanvaihdosten haasteissa toisella ja kolmannella sijalla. Vastaajista 38 % piti arvonmääritystä vähintäänkin merkittävänä ongelmana ja rahoitusta 32 %.

Neljänneksi suurimmaksi haasteeksi nousi verotus (muu kuin perintö- ja lahjaverotus) ja osaamisen siirtäminen jatkajalle / ostajalle viidenneksi suurin. Kokonaisuutena ottaen perintö- ja lahjaverotusta pidettiin haasteena vähäisemmässä määrin kuin edellisessä omistajanvaihdosbarometrissa, mutta toisaalta yrityksissä joissa todella suunniteltiin nimenomaan sukupolvenvaihdosta, perintö- ja lahjaverotus koettiin huomattavasti suuremmaksi haasteeksi. Peräti 63 % sukupolvenvaihdosta suunnittelevista yrittäjistä piti perintö- ja lahjaverotusta erittäin merkittävänä tai merkittävänä haasteena.

Taustat vaikuttavat haasteiden kokemiseen

Kiinnostavaa kyllä, yrittäjyysuran alku vaikuttaa taustatekijänä haasteiden kokemiseen. Sukupolvenvaihdoksen kautta yrittäjäksi ryhtyneet kokivat sekä perintö- että lahjaverotuksen samoin kuin muunkin verotuksen suurempana haasteena kuin ostamalla tai itse yrityksen perustamalla yrittäjäksi ryhtyneet. Toisaalta, portfolio- ja sarjayrittäjät, joilla on enemmän kokemusta erilaisista yritysjärjestelyistä, kokivat keskimäärin omistajanvaihdosten haasteet pienemmiksi. Kokemus siis opettaa suoriutumaan omistajanvaihdoksista ja haasteet arvioidaan vähäisemmiksi – lukuun ottamatta verotusta. Yrityksen koko vaikuttaa haasteiden kokemiseen: erityisesti suuremmilla yrityksillä korostuvat verotukseen liittyvät haasteet taas pienimmillä yrityksillä ostajan tai jatkajan löytäminen.

Vastaajien taustojen tarkastelu osoitti myös, että naiset kokivat miehiä merkittävämmiksi erityisesti omistajanvaihdoksia koskevaan tietämykseen, arvonmääritykseen, paperisotaan ja yrityksestä luopumisen vaikeuteen liittyvät haasteet. Myös yrittäjän koulutustaustalla oli merkitystä. Alemman koulutustason omaavat

vastaajat kokevat lähes kaikki haasteet ongelmallisempana kuin muut yrittäjät. Sekä naiset että alemman koulutustason omaavat yrittäjät myös katsoivat muita enemmän tarvitsevansa ulkopuolista asiantuntija-apua.

Kaikkiaan tulokset osoittavat, että tieto, oli se hankittu yrittäjäuran kautta tai koulutuksessa, vähentää haasteellisuuden kokemusta omistajanvaihdoksissa.

Anmari Viljamaa
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Elina Varamäki
vararehtori, KTT, dosentti, SeAMK

Sanna Joensuu-Salo
yliopettaja, SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri